

Hemşirelik Öğrencilerinin Kültürlerarası Duyarlılıkları ile Dünya Vatandaşlığı İçin Karakter ve Değerler Algıları

Nursing Students' Intercultural Sensitivity and Perceptions of Characters and Values for World Citizenship

Hanife Durgun¹ Edanur Uzunsoy² Aybüke Tümer² Kardelen Huysuz²

¹Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Ordu, TÜRKİYE

²Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Ordu, TÜRKİYE

Geliş tarihi/Date of receipt: 17/07/2019 **Kabul tarihi/Date of acceptance:** 28/09/2019

© Ordu University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Turkey, **Published online** 30/09/2019

ÖZET

Amaç: Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıkları ile dünya vatandaşlığı için karakter ve değerler algılarını belirlemek amacıyla tanımlayıcı ve kesitsel türde yapıldı.

Yöntem: Araştırmanın evrenini, bir kamu üniversitesi sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde 2018-2019 eğitim- öğretim yılında öğrenim gören toplam 404 öğrenci, örneklemini ise çalışmaya katılmayı kabul eden 318 öğrenci oluşturdu. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği ve Dünya Vatandaşlığı için Karakter ve Değerler Ölçeği kullanıldı. Çalışmada elde edilen bulgular, pearson korelasyon analizi, bağımsız t testi ve Anova testleri kullanılarak ve p<0.05 anlamlılık düzeyinde değerlendirilerek analiz edildi.

Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalamasının 20.17±1.61 ve % 74.8'nin kadın olduğu saptandı. Öğrencilerin Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği puan ortalamasının 87.57±9.48, Dünya Vatandaşlığı için Karakter ve Değerler Ölçeği puan ortalamasının ise 49.31±6.78 olduğu belirlendi. Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği ile Dünya Vatandaşlığı için Karakter ve Değerler Ölçeği puanları arasında pozitif yönde, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu ancak bu ilişkinin zayıf düzeyde olduğu saptandı (r:0.139, p:0.013; p<0.05).

Sonuç: Bu sonuçlar doğrultusunda, öğrencilerin kültürlerarası duyarlılıklarının orta düzeyde olduğu, dünya vatandaşlığı için karakter ve değerler algılarının yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Hemşirelik öğrencilerinde kültürlerarası duyarlılık ve dünya vatandaşlığı için karakter ve değerler algılarını etkileyen etmenler söz konusudur. Öğrencilerin kültürlerarası duyarlılıklarını ve dünya vatandaşlığı için karakter ve değerler algılarını arttırmak için farkındalık oluşturulmalıdır.

Anahtar kelimeler: Kültürlerarası duyarlılık, dünya vatandaşlığı, hemşirelik öğrencileri

ABSTRACT

Objective: The study was a descriptive and cross-sectional study. The aim of this study was to determine the intercultural sensitivities of nursing students and their perceptions of characters and values for world citizenship.

Method: The population of the study consisted of 404 students studying at the Department of Nursing of the Faculty of Health Sciences of a public university in the 2018-2019 academic year, and the sample consisted of 318 students who agreed to participate in the study. A Personal Information Form, the Intercultural Sensitivity Scale, and the Character and Values as Global Citizens Assessment questionnaire were used in the study as the data collection tool. The data were analyzed through pearson correlation analysis, the independent-sample t and the ANOVA tests at the significance levels of less than 0.05.

Results: It was found that the mean age of the nursing students was 20.17±1.61 years, 74.8% were female. The mean score of the students for the Intercultural Sensitivity Scale was 87.57±9.48, and their mean score of the Character and Values as Global Citizens Assessment Questionnaire was 49.31 ± 6.78. There was a positive correlation between scores of the Intercultural Sensitivity Scale and the Character and Values as Global Citizens Assessment Questionnaire; however, this correlation was weak (r: 0.139, p: 0.013; p <0.05).

Conclusion: In accordance with these results, it can be seen that while students' intercultural sensitivity was at moderate level, their perceptions on character and values for global citizenship was high. There are factors that influence the intercultural sensitivity and the perceptions on character and values for global citizenship in nursing students. It is required to raise awareness in order to increase students' intercultural sensitivity and perceptions on character and values for global citizenship.

Key words: Intercultural sensitivity, global citizenship, nursing students

ORCID IDs of the authors: H.D. 0000-0003-1622-8184; E.U. 0000-0002-8765-1003; A.T. 0000-0002-7350-802X; K.H. 0000-0002-2647-9238

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

Arş. Gör. Dr. Hanife Durgun

Adres: Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı Cumhuriyet Yerleşkesi 52200, Ordu

e-posta/e-mail: hanife.balik@gmail.com,

*Bu çalışma 25-27 Nisan 2019 tarihleri arasında Afyon'da düzenlenen 18. Hemşirelik Öğrencileri Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Atf/Citation: Durgun H, Uzunsoy E, Temür A, Huysuz K. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıkları ile dünya vatandaşlığı için karakter ve değerler algıları. Ordu University Journal of Nursing Studies 2(2),87-95

Giriş

Latince bir sözcük olan “Kültür”, Taylor tarafından “Bir toplumun üyesi olan insanoğlunun öğrendiği bilgi, inanç, değer, tutum, ahlak, hukuk, sanat, gelenek ve görenekler gibi alışkanlıkları kapsayan karmaşık bir bütün” olarak tanımlanmaktadır (Jahoda, 2012). Türk Dil Kurumu ise Kültür’ü; “Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü” olarak tanımlamaktadır (TDK, 2006).

Günümüzde küreselleşme ile birlikte birçok insan, ülke içerisinde ya da ülkeler arasında göç etmekte ve bunun sonucu olarak da dünyada çok kültürlülük ortaya çıkmaktadır (Allen 2010; Aktaş, Uğur ve Orak 2016). Kültürel çeşitliliğin arttığı toplumlarda sağlık bakımının etkin bir şekilde sürdürülebilmesi için sağlık ekibi üyelerinin de bu konuda farkındalığının olması gerekmektedir. Sağlık alanında kültür kavramı ilk olarak 1950’li yıllarda Peplau tarafından ortaya çıkarılmış ve kültürün ruh sağlığı üzerinde etkisi olduğundan bahsedilmiştir (Peplau, 1952). Sağlık ekibi içerisinde önemli rolü olan hemşirelik mesleğinde bu konuyla ilgili farkındalığı arttırmak amacıyla Leininger tarafından ortaya çıkarılan “Transkültürel Hemşirelik Modeli” ile farklı kültürlerdeki bireylerin bakımına önem vermeye başlanmıştır (Leininger 2002). Uluslararası Hemşireler Birliği (ICN)1969 yılında kültür kavramını hemşirelikte kullanmaya başlamış ve bu alanda hemşirelerin geliştirilmesi amacıyla 1974 yılında Transkültürel Hemşirelik Örgütü (TCNS) kurulmuştur. Hemşirelikte oldukça önemli yeri olan kültürel duyarlılık ve çok kültürlülük, ülke içinde ve ülkeler arasında göçlerin artmasıyla birlikte kültürlerarası duyarlılığı gündeme getirmiştir. Kültürel farklılıkları anlamada, bu farklılıkları değerlendirmede, kabul etmede ve takdir etmede bireyin kendine yönelik pozitif duygu geliştirebilme yeteneği olarak tanımlanan kültürlerarası duyarlılık (Aslan ve ark. 2016; Bekiroğlu ve Balcı, 2014; Bulduk, Tosun ve Ardiç, 2011; Chen, 2000; Kılıç ve Sevinç, 2017), aynı zamanda bireylerin karakter ve

değerlerine, etik ilkeler doğrultusunda bakımın sağlanabilmesinde etkili olan dünya vatandaşlığının benimsenmesi adına da önem arz etmektedir.

Dünya vatandaşlığı, 1960’lı yılların sonlarına doğru ortaya çıkan bir kavramdır ve bunun için dünya vatandaşlığı eğitimi modeli oluşturulmuştur (Davies ve Pike, 2008). Bu eğitim modeliyle, bireylerin karakterlerine ve değerlerine yönelik eğitim planlaması yapılması gerektiği vurgulanmaktadır. Aynı zamanda bu kavram ile bireylerin bilimde yaşanan gelişmelere duyarlı olması ve bu gelişmeleri insanlık yararına kullanması, bilimsel gelişmeleri günlük yaşamda kullanırken ahlaki ve etik kurallara dikkat etmesi ve empatik yaklaşımda bulunabilme yeteneğinin geliştirilmesi hedeflenmektedir (Thornberg ve Oğuz, 2013; Karatay, 2011). Hemşirelikte de bakım verilen bireylere karşı kültürel duyarlılığın önemi ve bu konuda da dünya vatandaşlığı kavramının örtüşüyor olması, günümüzde lisans düzeyinde eğitim alan hemşirelik öğrencilerinde kültüre duyarlı bakım verebilmeyi ön plana çıkarmakta ve hemşirelik uygulamalarında sağlığı koruma ve geliştirme davranışlarını etkileyen kültürel özellikler, din, dil, inançlar, değerler ve sosyoekonomik faktörler yönünden öğrencilerin farkındalıklarının artmış olması beklenmektedir (Practice Guideline, 2009). Bu kapsamda bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıkları ile dünya vatandaşlığı için karakter ve değerler algılarını belirlemek amacıyla planlandı.

Araştırma Soruları

- 1.Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıkları hangi düzeydedir?
- 2.Hemşirelik öğrencilerinin dünya vatandaşlığı için karakter ve değerler algısı nedir?
- 3.Hemşirelik öğrencilerinin sosyo–demografik özelliklerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyine ve dünya vatandaşlığı için karakter ve değerler algılarına etkisi nasıldır?
- 4.Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıkları ile dünya vatandaşlığı için karakter ve değerler algıları arasında ilişki var mıdır?

Gereç ve Yöntem**Araştırmanın Amacı ve Türü**

Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıkları ile dünya vatandaşlığı için karakter ve değerler algılarını belirlemek amacıyla tanımlayıcı ve kesitsel türde yapıldı.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, bir kamu üniversitesi sağlık bilimleri fakültesinde 2018-2019 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören 404 öğrenci, örneklemini ise çalışmaya katılmayı kabul eden 318 öğrenci oluşturdu.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler, Kişisel Bilgi Formu, Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği ve Dünya Vatandaşlığı için Karakter ve Değerler Ölçeği kullanılarak toplandı.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda (Aslan ve ark. 2016; Bulduk, Tosun ve Ardıç, 2011; Kılıç ve Sevinç, 2018) hazırlanan form, katılımcıların yaş, cinsiyet, kaçınıcı sınıf oldukları, yaşamlarını en fazla geçirdikleri yer, hemşireliği tercih etme durumları, hemşireliği tercih etme nedenleri, hemşireliğe karşı bakış açıları, yabancı dil bilme durumları ve daha öncesinde başka kültürden insanlarla bir arada yaşama durumlarını değerlendiren dokuz sorudan oluşmaktadır.

Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ): Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği Chen ve Starosta (2000) tarafından geliştirilmiş ve Bulduk, Tosun ve Ardıç (2011) tarafından Türkçe geçerlik güvenirlik çalışması yapılarak Türk toplumuna uyarlanmıştır. Ölçek, kültürlerarası duyarlı olmanın gereği olan beş duyusal boyuttan ve 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin 1, 11, 13, 21, 22, 23 ve 24. maddeleri iletişimde sorumluluk boyutunu, 2, 7, 8, 16, 18 ve 20. maddeleri kültürel farklılıklara saygı boyutunu, 3, 4, 5, 6 ve 10. maddeleri iletişimde kendine güvenme boyutunu, 9, 12 ve 15. maddeleri iletişimden hoşlanma boyutunu, 14, 17 ve 19. maddeleri iletişimde dikkatli olma boyutunu oluşturmaktadır. Ölçekte yer alan 2, 4, 7, 9, 12, 15, 18, 20, 22. maddeler ters kodlanmaktadır. Beşli likert tipte olan ölçek "1; Kesinlikle Katılıyorum", "2; Katılmıyorum", "3; Kararsızım", "4; Katılmıyorum", "5; Kesinlikle Katılıyorum" olarak

derecelendirilmektedir (Bulduk, Tosun ve Ardıç 2011). Ölçekten alınabilecek en düşük toplam puan 24, en yüksek toplam puan 120'dir. Ölçekten alınan toplam puanın artması kültürlerarası duyarlılık düzeyinin arttığını göstermektedir (Bulduk, Tosun ve Ardıç, 2011; Chen ve Starosta, 2000). Ölçeğin Bulduk, Tosun ve Ardıç (2011) tarafından yapılan Türkçe'ye uyarlama çalışmasında Cronbach Alfa iç tutarlık kat sayısı .72 olarak hesaplanmış, bu çalışmada da Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısının .79 olduğu belirlenmiştir.

Dünya Vatandaşlığı için Karakter ve Değerler Ölçeği: Dünya Vatandaşlığı için Karakter ve Değerler Ölçeği, Lee ve ark. (2013) tarafından geliştirilmiş, Karışan ve Tüzün (2017) tarafından Türkçe geçerlik güvenirlik çalışması yapılarak Türk toplumuna uyarlanmıştır. 20 madde ve beşli likert tipte olan ölçek "1; Asla", "2; Nadiren", "3; Bazen", "4; Sıklıkla", "5; Her zaman" olarak derecelendirilmektedir. Ölçekteki 1,2,3, ve 4. maddeler sürdürülebilir kalkınma, 5. ve 6. maddeler ahkali ve etik, 7,8. ve 9. maddeler empati, 10,11,12. ve 13. maddeler harekete geçme boyutlarını oluşturmaktadır. Ölçekte yer alan 9. Madde tersten kodlanmaktadır (Karışan ve Tüzün, 2017). Ölçeğin Karışan ve Tüzün (2017) tarafından yapılan Türkçe'ye uyarlama çalışmasında Cronbach Alfa iç tutarlık kat sayısı .83 olarak hesaplanmış, bu çalışmada da Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısının .79 olduğu belirlenmiştir.

Veri Toplama Yöntemi

Veriler, 1 Şubat 2019- 1 Nisan 2019 tarihleri arasında, çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilere hazırlanan form ve ölçekler kullanılarak yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak toplandı. Veri toplama formları, sınıf ortamında, öğrencilerin ders planlarını aksatmadan ve her bir grup için tek seferde, öğrenciler tarafından 10-15 dakikada doldurulmuştur. Veri toplama formlarının doldurulması esnasında araştırmacı sınıf ortamında bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için IBM SPSS Statistics 22 (IBM SPSS, Türkiye) programı kullanıldı. Değişkenlerin normal

dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi ile değerlendirildi ve verilerin normal dağılıma uygunluk gösterdiği saptandı. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotların (ortalama, standart sapma, frekans) yanı sıra normal dağılım gösteren iki grup arası niceliksel verilerin değerlendirilmesinde bağımsız t-Testi kullandı. Niceliksel verilerin ikiden fazla grup arası değerlendirmelerinde Tek Yönlü ANOVA testi kullanıldı. Veriler arasındaki ilişkinin değerlendirilmesinde Pearson Korelasyon Analizi kullanıldı. Anlamlılık $p < 0,05$ düzeyinde değerlendirildi.

Bulgular

Bulgular, araştırmaya katılan öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri, öğrencilerin KDÖ ve Dünya Vatandaşlığı için Karakter ve Değerler Ölçeği puanlarına ve ölçeklerin korelasyonlarına ilişkin bulgular ve öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile KDÖ ve Dünya Vatandaşlığı için Karakter ve Değerler Ölçeği puanlarının değerlendirilmesine ilişkin bulgular olmak üzere üç başlık altında incelenmiştir.

Öğrencilerin Sosyo-demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Hemşirelik öğrencilerinin yaş ortalamasının 20.17 ± 1.61 yıl, %74.8'inin kadın, %30.5'inin 3. sınıf öğrencisi, %58.5'inin metropol/şehirde yaşadığı, %71.1'inin hemşireliği isteyerek ve %51.3'ünün iş bulma kolaylığı nedeniyle hemşireliği tercih ettiği, %74.5'inin hemşirelik mesleğine bakış açısının olumlu olduğu, %62.6'sının herhangi bir yabancı dil bilmediği ve %57.9'unun hayatının herhangi bir döneminde farklı kültürden birileriyle bir arada yaşamadığı saptandı (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelik Öğrencilerine İlişkin Genel Özelliklerin dağılımı (n=318)

Özellikler	Min-Maks	Ort±SS (Medyan)
Yaş (yıl)	17-34	20.17±1.61 (20)
	n	%
Cinsiyet	Kadın	238 74.8
	Erkek	80 25.2
Sınıf	1. Sınıf	86 27.0
	2. Sınıf	72 22.6
	3. Sınıf	97 30.5
	4. Sınıf	63 19.8
Yaşadığı bölge	Metropol/Şehir	186 58.5
	İlçe/köy	132 41.5
Hemşireliği Tercih Etme Durumu	İsteyerek	226 71.1
	İstemeyerek	92 28.9
Hemşireliği Tercih Etme Nedeni	İş bulma kolaylığı	163 51.3
	Ailenin isteği	30 9.4
	İsteddiği/sevdiği bir meslek olması	50 15.7
	Çevrenin yönlendirmesi	10 3.1
Hemşireliğe bakış açınız	Olumlu	237 74.5
	Olumsuz	24 7.5
	Fikrim yok	57 17.9
Yabancı dil bilme durumu	Evet	119 37.4
	Hayır	199 62.6
Farklı kültürlerle birarada yaşama	Evet	134 42.1
	Hayır	184 57.9

Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) Puanlarına İlişkin Bulgular

Hemşirelik öğrencilerinin Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği'nden en düşük 63, en yüksek 116 puan aldıkları ve ölçek toplam puan ortalamasının $87,57 \pm 9,48$ olduğu, ölçek alt boyut puan ortalamalarında iletişimde sorumluluk alt boyut puan ortalamasının $25,39 \pm 3,39$, kültürel farklılıklara saygı alt boyut puan ortalamasının $23,25 \pm 3,67$, iletişimde kendine güvenme alt boyut puan ortalamasının $16,83 \pm 2,81$, iletişimden hoşlanma alt boyut puan ortalamasının $11,07 \pm 2,09$, iletişimde

dikkatli olma alt boyut puan ortalamasının 11,01±1,70 puan olduğu belirlendi (Tablo 2)
Dünya Vatandaşlığı için Karakter ve Değerler Ölçeği Puanlarına İlişkin Bulgular

Dünya Vatandaşlığı için Karakterler ve Değerler Ölçeği'nden en düşük 23, en yüksek 65 puan aldıkları ve ölçek toplam puan ortalamasının 49.31±6.78 puan olduğu, ölçek alt boyutlarından sürdürülebilir kalkınma alt boyut puan ortalamasının 16.95±2.84, ahlaki ve etik alt boyut puan ortalamasının 7.18±1.65, empati alt boyut puan ortalamasının 10.06±2.03, harekete geçme alt boyut puan ortalamasının 14.84±3.04 puan olduğu saptandı (Tablo 3).

Ölçeklerin Korelasyonlarına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin KDÖ ile Dünya Vatandaşlığı için Karakter ve Değerler Ölçeği puanları arasında pozitif yönde, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmakla birlikte, bu ilişkinin zayıf düzeyde olduğu saptandı (r:0.139, p:0.013; p<0.05). (Tablo 4).

Öğrencilerin Sosyo-demografik Özellikleri ile KDÖ ve Dünya Vatandaşlığı için Karakter ve Değerler Ölçeği Puanlarının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Kadınların KDÖ puan ortalamasının 75.49±6.29, erkeklerin 77.50±7.49 puan olduğu ve erkeklerin puan ortalamasının kadınların puan ortalamasından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu (p: 0.020; p<0.05), öğrencilerin kaçınıcı sınıf oldukları, yaşamış oldukları bölge, hemşireliği tercih etme durumları, hemşireliği tercih etme nedenleri, hemşirelik mesleğine bakış açısı, yabancı dil bilme durumu ve farklı kültürlerle bir arada yaşama durumları puan ortalamaları ile istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı saptandı (p>0.05).

Tablo 2. Hemşirelik Öğrencilerinin Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) Puanlarının Dağılımı

Alt Boyut ve Toplam Puanları	Madde Sayısı	Min-Maks	Ort±SS (Medyan)	Cronbach Alfa Katsayısı
İletişimde Sorumluluk	7	15,00-53,00	25.39±3.39(26)	0.429
Kültürel Farklılıklara Saygı	6	13.00-30.00	23.25±3.67(24)	0.690
İletişimde Kendine Güvenme	5	10.00-25.00	16.83±2.81(17)	0.691
İletişimden Hoşlanma	3	5.00-15.00	11.07±2.09(11)	0.526
İletişimde Dikkatli Olma	3	7.00-15.00	11.01±1.70(11)	0.409
KDÖ Toplam	24	63.00-116.00	87.57±9.48 (88)	0.794

Tablo 3. Hemşirelik Öğrencilerinin Dünya Vatandaşlığı için Karakter ve Değerler Ölçeği Puanlarının Dağılımı

Alt Boyut ve Toplam Puanları	Madde Sayısı	Min-Maks	Ort±SS (Medyan)	Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayısı
Sürdürülebilir Kalkınma	4	5-20	16.95±2.84 (17)	0.429
Ahlaki ve Etik	2	2-10	7.18±1.65 (7)	0.690
Empati	3	4-15	10.06±2.03 (10)	0.691
Harekete Geçme	4	5-20	14.85±3.04 (15)	0.526
Dünya Vatandaşlığı için Karakter ve Değerler Ölçeği	13	23-65	49.31±6.78 (40)	0.795

Tablo 4. Hemşirelik Öğrencilerinin Kültürlerarası Duyarlılık (KDÖ) ve Dünya Vatandaşlığı için Karakter ve Değerler Ölçeği Puanlarının Korelasyon Değerlendirmesi

Dünya Vatandaşlığı için Karakter ve Değerler		
KDÖ	r	0.139
	p	0.013*

r: Pearson Korelasyon Analizi *p<0.05

Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre Dünya Vatandaşlığı için Karakter ve Değerler Ölçeği puan ortalamaları incelendiğinde; öğrencilerin cinsiyetleri, kaçınıcı sınıf oldukları, yaşamış oldukları bölge, hemşireliği tercih etme durumları, hemşireliği tercih etme nedenleri, hemşirelik mesleğine bakış açısı, yabancı dil bilme durumu ve farklı kültürlerle bir arada yaşama durumları puan ortalamaları ile istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı saptandı (p>0,05) (Tablo 4).

Tartışma

Dünya genelinde küreselleşmenin ve toplumlarda çok kültürlülüğün artmasıyla birlikte sağlıklı/hasta bireylerin kültürel değer, inanç ve uygulamalarına önem veren bütüncül hemşirelik bakımının önemi giderek artmaktadır (Ünver ve ark. 2019; Aktaş, Uğur ve Orak 2016). Çok kültürlülüğün artmasıyla bireylere kültürel açıdan uygun bakımın sağlanabilmesi için hemşirelik eğitimi müfredat programlarında kültüre duyarlı bakımın sağlanması konusunda gerekli düzenlemelerin yapılmış olmasına rağmen hemşirelik öğrencilerinin kültüre duyarlı bakımı sağlama konusunda yeterli bilgi

ve beceriye sahip olmadıkları bildirilmektedir (Choi ve Kim 2018).

Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıkları ile dünya vatandaşlığı için karakter ve değerler algılarını belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada, öğrencilerin KDÖ'nden alabilecekleri en yüksek puanın 120, en düşük puanın ise 24 olduğu düşünüldüğünde, öğrencilerin ölçek puan ortalamasının 87,57±9,48 puan olması, öğrencilerin orta düzeyde kültürlerarası duyarlılığa sahip olduğunu göstermektedir. Öğrencilerinin KDÖ'nin alt boyutlarından iletişimde sorumluluk ve iletişimde kendine güvenme alt boyutlarında orta düzeyde, kültürel farklılıklara saygı, iletişimden hoşlanma ve iletişimde dikkatli olma alt boyutlarında da orta düzeyin oldukça üzerinde puan aldıkları saptandı. Literatürde hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıklarının incelenmiş olduğu benzer çalışmalarda da öğrencilerin orta düzeyde kültürlerarası duyarlılığa sahip olduğu ve ölçek alt boyutlarından benzer puanları almış oldukları görüldü (Aktaş ve ark. 2015, Aslan ve ark. 2016, Bulduk ve ark.2011, Choi ve Kim 2018, Çetişli ve ark. 2016, Kılıç ve Sevinç 2018, Ünver ve ark. 2019). Çalışma bulgularının

literatürde yapılmış benzer çalışma bulguları ile paralellik göstermesi hemşirelik öğrencilerinde kültürlerarası duyarlılık kavramının geliştirilmesi gerekliliğini düşündürdü.

Bütüncül bir bakımın sağlanmasında bakım sağlayan hemşirelerin birey olarak karakter ve değer duygusu geliştirmesi gerekmektedir. Bu bağlamda Choi ve ark. (2011) dünya vatandaşlığı için bireylerde karakter ve değerler duygusunu geliştirmede bireylerin ekolojik dünya görüşüne, sosyal ve ahlaki değerlere ve sosyo-bilimsel sorumluluklara sahip olması gerektiğini vurgulamışlardır. Ekolojik dünya görüşünde, ekolojik sistemin bir parçası olan insanın diğer insanlarla ve diğer canlılarla bir arada yaşayabilme durumuna, sosyal ve ahlaki yönlerde; öncelikli olarak ahlaki ve etik duyarlılığa, empati ve şefkat kavramına, sosyo-bilimsel yönlerde ise; sorumluluk duygusuna ve harekete geçme isteğine yer verilmiştir (Lee ve ark. 2013). Bu çalışmada Dünya Vatandaşlığı için Karakter ve Değerler Ölçeği puan ortalamalarından alabilecekleri maksimum puanın 65, minimum puanın 13 olduğu ve öğrencilerin ölçek puan ortalamasının $49,31 \pm 6,78$ puan olması, hemşirelik öğrencilerinin dünya vatandaşlığı için karakter ve değer algılarının oldukça yüksek olduğu belirlenmiştir. Literatürde hemşirelik öğrencileriyle yapılmış benzer çalışma olmamakla birlikte, Lee ve ark. (2013) yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin dünya vatandaşlığı için karakter ve değerler algısının orta düzeyde olduğu ifade edilmiştir. Hemşirelik öğrencilerinde bu algının yüksek çıkması hemşirelik müfredat programlarının çok boyutlu olmasından kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir.

Kültürlerarası duyarlılığı yüksek olan bireyler kendi kişiliklerinin farkında ve bakım vermekle sorumlu oldukları bireye bütüncül bakabilme yetisine sahip, ahlaki ve etik duyarlılığı yüksek, empati becerisi gelişmiş, sorumluluklarının farkında olan bireylerdir (Çetişli ve ark. 2016; Aktaş, Uğur ve Orak 2016). Bu çalışmada öğrencilerin kültürlerarası duyarlılıkları ile dünya vatandaşlığı için karakter ve değerleri arasında pozitif yönde, zayıf düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmıştır. Öğrencilerin karakter ve

değer algılarının geliştirilmesi, ahlaki ve etik duyarlılıklarının, empati becerilerinin, sosyal ve bilimsel anlamda gelişmeleri takip edebilme yeteneklerinin arttırılmasıyla paralel olarak kültürlerarası duyarlılıklarının olumlu olarak geliştirilebileceği düşünülebilir.

Toplumun kadına yüklediği değerlerden ötürü kadınların kültürü algılama biçimi ve kültürel duyarlılığın erkeklerden daha yüksek olması beklenmektedir (Bayık Temel, 2008; Ceylantekin ve Öcalan, 2016). Bireylerin kültürlerarası duyarlılıklarının cinsiyete göre değişip değişmediği de araştırmalarda oldukça fazla konu olmuştur. Birçok araştırmada kadın öğrencilerin kültürlerarası duyarlılıklarının daha yüksek olduğu ifade edilirken (Aslan ve ark. 2016; Choi ve Kim 2018; Roh 2014) bu çalışmada erkeklerin kültürlerarası duyarlılık puan ortalamalarının kadınların puan ortalamasından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Çetişli ve ark. (2016) hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıklarını inceledikleri çalışmada erkek öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık puan ortalamasının kadın öğrencilerin puan ortalamasından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Toplumun kadına yüklemiş olduğu bakım verici rolünün olmasına rağmen çalışmada kadın öğrencilerin kültürlerarası duyarlılık puan ortalamasının erkek öğrencilerden daha düşük çıkması dikkat çekicidir. Bu sonucun ileri çalışmalarla incelenmesi gerekmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılıklarının orta düzey, dünya vatandaşlığı için karakter ve değerlerinin oldukça yüksek olduğu tespit edildi. Öğrencilerin kültürlerarası duyarlılıkları arttıkça dünya vatandaşlığı için karakter ve değer algılarının da arttığı görüldü.

Hemşirelerin bütüncül bir bakım sağlayabilmeleri için; hemşirelik eğitimlerine, kültüre duyarlı bakımın sağlanmasında gerekli bilgi, tutum ve davranış geliştirilmesine yönelik müfredat entegre edilmeli ve öğrencilerde farkındalık oluşturulmalıdır. Bu kapsamda, literatürde yapılmış benzer çalışma olmaması nedeniyle çalışmanın daha büyük örneklem gruplarıyla yapılması önerilmektedir.

Araştırmanın Etik Yönü/ Ethics Committee

Approval: Araştırmaya başlamadan önce araştırmacının yapılacağı kurumdan kurum izni, Ordu Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik onay alındı. Ayrıca, araştırmaya katılan öğrencilere araştırmacının amacı, planı, süresi ve kendilerinden ne beklenildiği, elde edilen verilerin nasıl ve nerede kullanılacağı açıklanarak araştırmaya katılımları için bilgilendirilmiş yazılı izin alındı.

Hakem/Peer-review: Dış hakem değerlendirmesi. **Yazar Katkısı/Author Contributions:**

Fikir/kavram: HD Tasarım: HD, Danışmanlık: HD Veri toplama ve/veya Veri İşleme: EU, AT, KH, Analiz ve/veya Yorum: HD, Kaynak tarama: HD, Makalenin Yazımı: HD Eleştirel inceleme: HD

Çıkar çatışması/Conflict of interest: Çalışmada herhangi bir çıkar çatışması söz konusu değildir.

Finansal Destek/Financial Disclosure: Çalışma için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Çalışma Literatüre Ne Kattı?

- Bütüncül bakımın sağlanmasında kültürel duyarlılık ve dünya vatandaşlığı için karakter ve değerler oldukça önemli iki kavramdır.
- Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin kültürel duyarlılıkları ile dünya vatandaşlığı için karakter ve değerlerine yönelik yapılan ilk çalışma olması nedeniyle hem literatüre katkı sağlayacak hem de bu iki kavram arasındaki ilişkinin ortaya konmasını sağlayacaktır

Kaynaklar

- Aktaş D, Ertuğ N, Öztürk E. (2015). Investigation into intercultural sensitivity among nursing students at a university in Turkey. *The New Educational Review*, 40(2), 48–57.
- Aktaş YY, Uğur HG, Orak OS. (2016). Hemşirelerin kültürlerarası hemşirelik bakımına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *UHD*, 8, 120-133.
- Allen J. (2010). Improving cross-cultural care and antiracism in nursing education: A literature review. *Nurse Education Today*, 30(4), 314–320.

- Aslan S, Yılmaz D, Kartal M, Erdemir F, Güleç HY. (2016). Determination of intercultural sensitivity of nursing students in Turkey. *Education*, 3, 4.
- Bayık Temel, A. (2008). Kültürlerarası (Çok kültürlü) Hemşirelik Eğitimi. *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences*, 11(2), 92–101.
- Bekiroğlu O, Balcı Ş. (2014). Kültürlerarası iletişim duyarlılığının izlerini aramak: “iletişim fakültesi öğrencileri örneğinde bir araştırma”. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1(35), 429-459.
- Bulduk S, Tosun H, Ardiç E. (2011). Türkçe kültürler arası duyarlılık ölçeğinin hemşirelik öğrencilerinde ölçümsel özellikleri. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law and History*, 19(1), 25-31.
- Ceylantekin Y, & Öcalan D. (2016). Hemşirelik Öğrencilerinin Kültürel Farkındalığı ve Kültürlerarası Hemşirelik Dersine Yönelik Düşünceleri. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(4), 45–53.
- Chen GM, Starosta W. (2000) The development and validation of the Intercultural Sensitivity Scale. *Human Communication*, 3(1), 2-14.
- Choi JS, Kim JS. (2018). Effects of cultural education and cultural experiences on the cultural competence among undergraduate nursing students. *Nurse Educ Pract*, 29, 159–162.
- Çetişli NE, Işıl G, Öztornacı BÖ, Ardahan E, Uran BNÖ, Top ED, Avdal EÜ (2016). Hemşirelik Öğrencilerinin Empati Düzeylerine Göre Kültürlerarası Duyarlılıkları. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(1), 27-33
- Davies L, Pike G. (2008). Global citizenship education. *Handbook of practice and research in study abroad: Higher education and the quest for global citizenship*, 61-78.
- Jahoda G. (2012). Critical Reflections on the Some Recent Definitions of “Culture” . *Culture & Psychology*, 18(3), 289-303.
- Karatay H. (2011). Transfer of values in the Turkish and Western children's literary works: Character education in Turkey. *Educational Research and Reviews*, 6(6), 472.
- Karisan D, Tuzun, OY. (2017). Adaptation of Character and Values as Global Citizens Assesment Questionnaire Into Turkish: Validity and Reliability Study. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi-Pamukkale University Journal of Education*, (42), 74-85.
- Kılıç SP, Sevinç S. (2017). The Relationship Between Cultural Sensitivity and Assertiveness in Nursing Students from Turkey. *Journal of Transcultural Nursing*, 29(4), 379-386.

- Lee H, Yoo J, Choi K, Kim SW, Krajcik, J., Herman BC, Zeidler DL. (2013). Socioscientific issues as a vehicle for promoting character and values for global citizens. *International Journal of Science Education*, 35(12), 2079-2113.
- Leininger M. (2002). Culture care theory: a major contribution to advance transcultural nursing knowledge and practices. *Journal of Transcultural Nursing*, 13(3), 189-192
- Liu W, Stone TE, McMaster R. (2018). Increasing undergraduate nursing students' cultural competence: an evaluation study. *Global Health Research and Policy*, 3,7.
- Peplau, H. E., (1952). *Interpersonal relations in nursing*. New York: G. P. Putnam's Sons.
- Practice Guideline: Culturally Sensitive Care. College of Nurses of Ontario, Pub. No.:41040, 2009: 3-12.
- Roh, S-Z. A study on the factors affecting the intercultural sensitivity of middle and high school students in Korea. *Advanced Science and Technology Letters*, 47, 266-269.
- Şahin NH, Bayram GO, Avcı D. (2009). Kültürlere duyarlı yaklaşım: Transkültürel hemşirelik. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi (HEAD)*, 6(1), 2-7.
- Ünver V, Uslu Y, Kocatepe V, Kuguoglu S. (2019). Evaluation of Cultural Sensitivity in Healthcare Service among Nursing Students. *European Journal of Educational Research*, 8, 1, 257 - 265.
- Thornberg R, Oğuz E. (2016). Moral and citizenship educational goals in values education: A cross-cultural study of Swedish and Turkish student teachers' preferences. *Teaching and Teacher Education*, 55, 110-121.
- Türk Dil Kurumu (TDK) (2006). http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gt&s&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c0f9a696324c0.38836796 Erişim Tarihi: 11.12.2018
- Turgut M, Kutlu G, Mut S. (2018). Sağlık Yönetimi Bölümü Öğrencilerinin İletişim Becerileri İle Sosyal Medya Kullanımları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. *İşletme Bilimi Dergisi (JOBS)*, 6(1), 185-205.
- Vural ZBA, Bat M. (2010). Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine yönelik bir araştırma. *Journal of Yasar University* 2010;20(5), 3348-3382.